

Kärnäkra
kyrka

SÖDRA VINGS PASTORAT

Södra Vings pastorat omfattar Södra Vings församling, med Södra Vings, Härna, Fänneslunda-Grovare och Varnums kyrkor samt Trogareds Kapell, och Hällstads församling, med Hällstads, Murums, Möne och Kärråkra kyrkor. I Södra Vings pastorat har det firats gudstjänst allt sedan 1100- talet och fortfarande, i allra högsta grad, hålls här gudstjänster, mässor, dop, konfirmationer, bröllop och begravningar. Här bedrivs körverksamhet, barngrupper med mera. Vid intresse anordnas även visningar i de olika kyrkorna och för den som önskar läsa mer om de olika kyrkorna i pastoratet erbjuder riksantikvarieämbetets bebyggelseregister många och detaljerade fakta om kyrkorna.

Har ni några funderingar eller frågor- kontakta gärna oss direkt på pastorsexpeditionen, via telefon eller över mail, så hjälper vi er direkt, eventuellt kopplar vi er vidare till kyrkoherde, komminister, barnledare, kyrkomusiker eller kyrkovaktmästare, beroende på ärendets typ.

Vänligen/ *Södra Vings Pastorat*

Besöksadress: Boråsvägen 5, 523 74 Hökerum

Telefon: Pastorsexpeditionen: 0321-510 82

Mail: sodra.vings.pastorat@svenskakyrkan.se

Hemsida: www.svenskakyrkan.se/sodra.vings

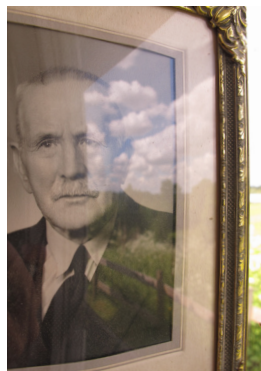
Kärråkra Kyrka

Många är det som minns det makliga begravningsföljet ur Colin Nutleys klassiker Änglagård, färre är det som vet att den slingrande grusvägen ledde sällskapet upp till just Kärråkra kyrka. Optimala förutsättningar för Nutleys begravningsscen är faktiskt ett hopkok av två västgötska kyrkor. Scenerna inne i kyrkan står den lite ljusare Öra kyrka för och för utomhusscenerna tjänar Kärråkra kyrka ändamålet, vackert och högt beläget på landsorts vis.

I 1420 hette socknen Kydruka, sedan Kidråka och Kyrrack men under 1600- talet tillkom dagens namn – Kärråkra. 1830 bodde ca 550 personer i Kärråkra. Tjugo år senare började utvandringen till USA varigenom siffran började minska, idag bor här ca 80 personer. 1929 restaurerades den nuvarande kyrkan och genom att studera murarna, som då temporärt stod utan rappning, fastställdes att kyrkans äldsta delar är ifrån 1150. År 1210 utfördes en omfattande ombyggnation med material ifrån den gamla sandstenskyrkan. Kyrkans placering, på en ås med omgivande kärr i socknens sydvästra hörn, är något märklig då de flesta människor bodde i byn Öjelunda, Teorier finns om att denna något avsidet men öppna och höga position skulle främja socknen bäst i dagar av krig. Samma år som kyrkan rappades om anträffades också ekstockar som kan ha tillhört en ännu äldre medeltida stavkyrka som tros ha stått på "Högen" i Öjelunda. Där har man nämligen påträffat en offersten med skålgrop vilket talar för att här funnits en offerplats under hednatid.

Slingrande grusväg

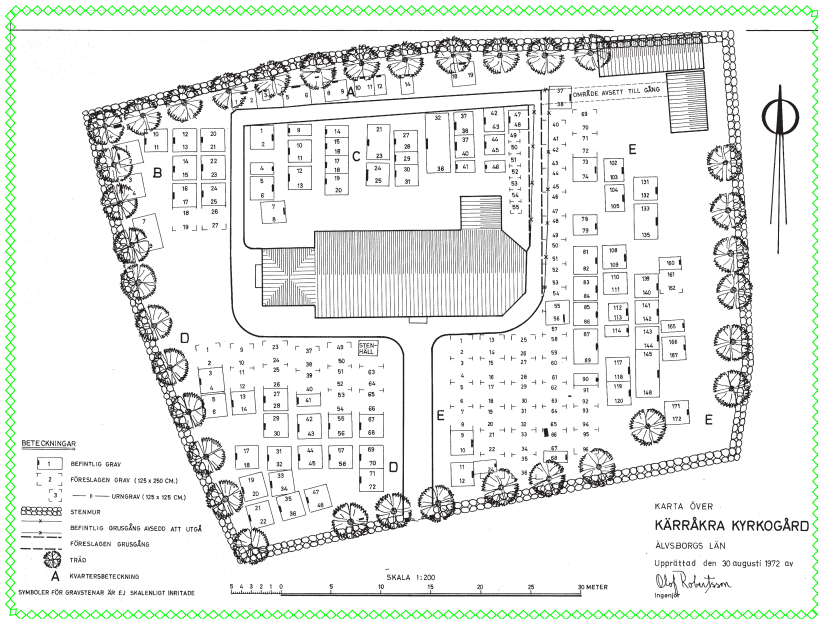

Carl Öman, En märkvärdig man

Carl Öman, hembygdsforskare

Poststationsföreståndare, kommunalordförande och förtroendeman, han hade många uppdrag, hembygdsforskaren Carl Öman. Efter sig lämnade han 42 anteckningsböcker, många brev och en stor mängd papper, historia över vad som försiggått i hans hemby Kärråkra. Detaljerat under hela sin egen levnadstid och forskande, lyhört över gångna tider.

Carl Öman var byns ansikte utåt under hela sin levnadstid, 1870 – 1955, och hade en unik ställning i byn, som grundades vare sig på ekonomisk maktställning eller dominerande personlighet, istället var det hans stora kunnskap i de mest skilda frågor; förmåga att uttrycka sig i skrift och tal samt godsinta sätt vid postkontoret på Brogården, som väckte bybornas aktning. Postkontoret beskrivs, under sina glansdagar, som en socknens medelpunkt. Öman satt vid skrivbordet, ombesörjde in- och utbetalningar och hans hustru Selma gick småpratande runt och delade ut posten. De politiska diskussionerna var många och platsen blev ett byns nav. I ett ekonomihus på Kärråkra kyrkogård finns ett rum helt helgat Carl Öman. Alla 42 anteckningsböcker finns kopierade och tillgängliga för den intresserade, tillsammans med en mängd böcker och pärmar med skiftande innehåll, vars röda tråd är just denna, märkvärdigt väl dokumenterade, socken. Ömans dotter, Ingrid Johansson, testamenterade högst generöst hela sin kvarlåtenskap till Kärråkra församling och det var på så vis materialet kom till kännedom. Under Carl Ömans levnad genomgick det svenska bondesamhället en enorm förändring, något som såklart gör arbetet extra intressant.

Planritning Kärråkra K:A

Kyrktorn

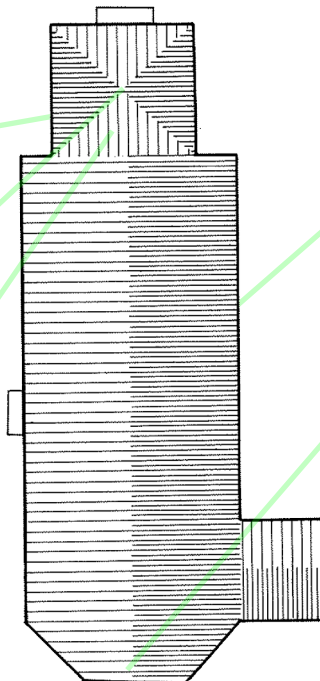
Kyrktornet pekar upp mot himmelriket och påminner om kyrkans existens. Förr, i Sverige liksom i många andra länder, ansågs det fel och förmåtet att uppföra byggnader högre än kyrktornet

Kyrkklocka

Klockor kom inte att användas inom kristendomen förrän omkring år 535 i Italien. Kyrkklockan används för att sammankalla till mässa

Vapenhus

Kyrkans förrum. Vanligtvis i kyrkans västparti. Myten gör gällande att männen skulle lämna sina vapen här innan de steg in i kyrkan för mässan

Långhus

"Församlings rum" ofta med bänkrader längs med båda långsidorna. Förr i tiden fanns det en viss ordning för vart byborna skulle sitta

Kor

Den del där altaret är beläget. Namnet kommer ifrån att kören normalt hade sin plats där

Sakristia

Utrymme för prästens omklädning samt för förvaring av skrudar och kärl, oftast i anslutning till altare och predikstol

Exteriör

Vad Kärråkra exteriör anbelangar kan mycket sägas. Vyn över omkringliggande bygd och dess ladugårdar och stugor är rogivande. Hamlade träd, lövhäckar och en stenvmur av natursten bildar en kvadratisk form kring den vackert ordnade kyrkogården med sin kyrka och sitt faluröda ekonomihus i traditionell torpstil. Den senare inrymmer även museet över Carl Ömans samlade verk.

I sydöst på kyrkogården står ett sorgeträd planterat. Två klockstaplar har stått på marken, 1743 uppfördes den första och 1825 färdigställdes byggmästare Lars Andersson, Häggryda, efterföljaren. Den senare går nu att beskåda i Fombyn i Skara. 1822 vidgades kyrkans storlek till nästan det dubbla och 1910 uppfördes den kraftiga tornbyggnaden av huggen granit. Då tornet väl stod klart hade församlingen dragit på sig stora skulder och fick lov att ta ett lån på 10 000 kronor att räntas och amorteras på 20 år. Ett protokoll ifrån 20 maj 1915 vittnar om fortsatt skral ekonomi – där klagörens nämligen att medlen för införskaffandet av en ny orgel, betingades 585 kronor; till största del skulle tas ifrån en så originell och måhända desperat källa som hundskattemedlet. Hundskatten betalades mellan år 1923 och 1996.

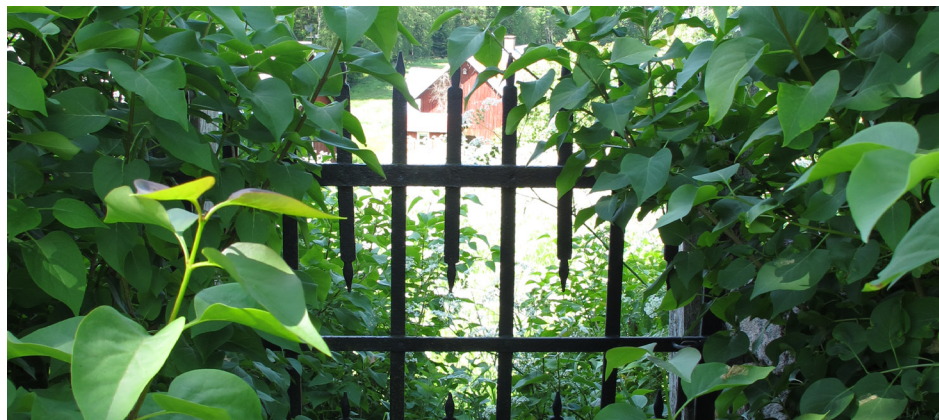
Taknocken och museet sett ifrån kyrktornet

Äldre gravsten

Under sorgeträdets gröna krona

Arkitekt Axel Lindegren gav kyrkan ett torn i nyromansk stil med blottade fogstrukna granitkvartrar och en kopparklädd huv med lanternin. Vid byggnationen av kyrktornet 1909-1910 flyttades det gamla vapenhuset i väster ut på kyrkogården för att istället tjäna som materialbod. Vid flytten upptäcktes en massgrav utan kistor där under. Kanske kan detta vara minnen ifrån den tid då digerdöden svepte fram över landet.

Interiör

Det är ett långsmalt kyrkorum, med tak blått som himlen, som möter besökare i Kärråkra kyrka. Få fönster till trots är rummet ljust. Altartavlan som daterats till slutet av 1600- talet har ett motiv från Golgata med den korsfäste Jesus i mitten jämte Herrens moder Maria och lärjungen Johannes. Bladslingar inramar verket. Vid en reparation 1856 monterades tavlan ner och ersattes av ett stort kors med mantel. Altartavlan förvarades i klockstapeln ute på kyrkogården och på en auktion av gamla inventarier lär tavlan ha ropats ut för 25 öre. Då inget bud gavs ställdes altartavlan åter in i klockstapeln för förvar och det var inte förrän 1910, vid nästa stora reparation, som församlingen restaurerade och återsatte altartavlan på sin rätta plats i koret. Väl det, då den utgör en färggrann och självskriven fästpunkt i koret. I början av 1950-talet elektrifierades värme och belysning i kyrkan och de gamla kaminerna, som var av yttersta vikt i alla äldre kyrkor, fick ge vika. En fullständig renovering resulterade i nya bänkar, golv, predikstol, färgsättning och altarring – allt signerat arkitekt Årland Noreen.

Läktaren rymmer en orgel ifrån 1954 tillverkad på Tostareds kyrkorgelfabrik och fasadens övre siluett formar ett "W" med träpipor ytterst och pipor i metall däremellan. I predikstolen ligger en sjuttonhundratsbibel med vackert illustrerade sidor och ålderdomlig svärtad typografi.

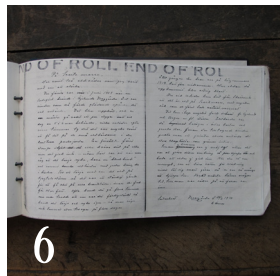
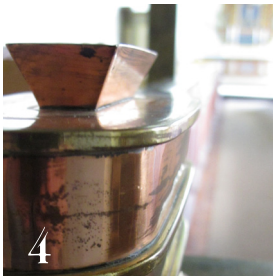

VISSTE DU:

Att uppsöka läkare var förr i tiden sällsynt. Istället botade man sig i allmänhet efter gamla metoder som man hört varit bra och hjälpt andra. I svårare fall kunde Kärråkraborna besöka "Jungfrua i Dalum" som hade en del medikamenter. Magnus Pettersson i Jonstorp, Södra Vänga, var åderlätare, liksom Kärråkras förste folkskollärare Karl Kylberg. Herr Elg i Grolanda var en sjukvårdskunnig soldat som kontaktades vid benbrott och Sofia Johansdotter på Starrakullen, jämte Iгла-Lena ifrån Möne, betjänade diverse åkommor med hjälp av blodiglar. Dessa hämtades ur "Iglasjön" i Hällstad och metoden praktiserades ända in på 1900-talet. Jordmor, eller barnmorska som det heter idag, var under åren 1865-1900 Margareta Öman.

Detaljer & kuriosa

Kyrkobyggnader är i sig märkliga, i såväl användningsområde som utformning, och inte sällan har de flera hundra års historia på nacken. Många är de generationer och släkter som passerat och fortfarande passerar kyrkans verksamheter i flera av livets viktigaste skeden; dop, konfirmationer, bröllop och begravningar. Traditionen är att kyrkan skall prydas med det vackraste vackra, här följer några av detaljerna i Kärråkra kyrka.

- 1.) Stenen över Carl Öman och hans maka Selma, födda 1870 respektive 1872. d.1955.
- 2.) Museet i ekonomihuset rymmer även en spännande boksamling med vitt skilda titlar
- 3.) Kyrkklockorna är daterade 1894 och 1947
- 4.) Bössor för kollekt
- 5.) Dopfunten är medeltida och i sandsten

- 6.) Uppslag, en av Ömans anteckningsböcker
- 7.) Två kvinnor tar en paus i vittvätten, foto ur ett till museet skänkt album
- 8.) En gyllene mitsol med duva pryder ljuddaket till predikstolen
- 9.) Kärråkrastaken i blått och grått kan spåras tillbaka så långt som till början av 1800-talet

Johannes Nilsson alias John Nelson vid sitt besök i Sverige 1881

Av Rockfords ca 152 000 invånare var år 2003 37 000 svenskättade. Det gör den till den näst största svensk-amerikanska staden i Amerika. Nedan: Nelson Hotell.

Instruktioner till sockapan kom med sockorna

Emigranten från Kärråkra

Johannes Nilsson föddes 1830 på Häggryda Övergårdens soldattorp men växte upp i en backstuga i Skogshemmet under Mickelsgården. 1852, blott 22 år gammal utvandrade Johannes från Kärråkra till Amerika. Han kom via Chicago till den lilla staden Rockford i Illinois.

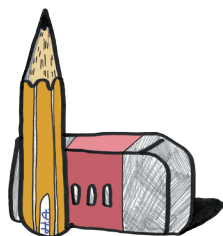
Under sina första år i landet arbetade Johannes, eller John som han numera kallades, med järnvägsbygge och snickeriarbeten. 1856 gjorde han en avstickare till Californien där han, enligt historieböckerna, drev en "mindre slaverihandel". Johns nästa och riktiga karriär började dock på en utställning i Chicago där han fick syn på en strumpstickmaskin i vilken han såg stor utvecklingspotential. Processen med prototyper började, 1870 var konstruktionen fulländad och "The Nelson Knitting Company" med dess arbetssockor skapade många arbetstillfällen i Rockford. Jämsides John Erlander, tidigare Johan Jönsson ifrån Slätthög i Småland och hans företag "Union Furniture Company" drevs en positiv företagsanda fram bland såväl svenskar som amerikaner. Nu expanderade staden. Tecken på Kärråkrasonen John Nelsons betydelse syns än idag på exempelvis "Nelson street", "Nelson School" och inte minst "Nelson Hotel!" som sonen William lät uppföra över sin far tio år efter hans död. Svenskarna i Rockford var vid Johns frånfalle, 1883, 3.500 stycken.

Att dessa emigrerade svenskar tog hand om varandra är tydligt. Svenska arbetsgivare kunde ta sig an både amerikanska och svenska arbetstagare, varav de senare fick bra mycket bättre förutsättningar än de ofta fick hos amerikanska arbetsgivare och tidningar som "Rockfordposten", "Svenska journalen" och "Svenska Socialisten" utkom veckovis med allt ifrån reklam till nyheter och dödsrunor över bortgångna landsmän, helt på svenska. En hel gata var helt dedikerad det svenska språket, som var det enda som talades här på The Seventh Street Business District, ända in på 1920- talet. "The Swedish-American Hospital" öppnades 1917 och står fortfarande för vården av Rockfords invånare.

"Sock monkeys"

Med ambitionen att förhindra kopieringen av Johns sömlösa sockor färgades 1932 hälen röd som en "äktetsstämpel". En otippad konsekvens av detta var att det under den amerikanska depressionen började dyka upp "Sock monkeys", egenhändigt sydda gosdjur baserade på rockfordsockan med det röda häl- partiet som mun. The Nelson Knitting Company var inte sena att haka på trenden och instruktioner om hur man skulle sy apan sändes med sockorna. Än idag vilar det snudd på en kult kring "Sock monkeys" till vilka John kallas för pappan, trots att han var död sedan många år vid fenomenets början.

Södra Vings pastorat omfattar Södra Vings församling med Södra Vings, Härna, Fänneslunda-Grovaré och Varnums kyrkor samt Trogareds kapell och Hällstads församling med Hällstads, Murums, Möne och Kärråkra kyrkor. I Södra Vings pastorat har det firats gudstjänst allt sedan 1100- talet och varje enskild kyrka har sin historia och själ. I detta häfte ges en introduktion till Kärråkra kyrka.

Form och innehåll:
Hanna Andersson